



Füüsilisel isikul, kelle suhtes toimub siseteabe väärkasutamist puudutava rikkumise haldusmenetlus, on õigus vaikida, kui tema vastustest võib ilmned tema vastutus rikkumise eest, mille eest võib määrata kriminaalõiguslikku laadi haldussanktsiooni, või tema kriminaalvastutus

Sellegipoolest ei saa vaikimisõigusega õigustada igasugust keeldumist teha pädevate asutustega koostööd, näiteks keeldumist ilmuda ärakuulamisele või venitamistaktikat

Commissione Nazionale per le Società e la Borsa (Consob) (riiklik äriühingute ja börsi komisjon, Itaalia) määras 2. mail 2012 DB-le sanktsioonid kogusummas 300 000 eurot siseteabe väärkasutamises seisneva haldusrikkumise eest, mis pandi toime 2009. aastal.

Consob määras talle ka 50 000 euro suuruse sanktsiooni koostööst keeldumise eest. Nimelt, pärast seda, kui DB oli mitu korda palunud edasi lükata ärakuulamise, millele ta oli kutsutud faktiliste asjaoludega kursis oleva isikuna, keeldus ta vastamast küsimustele, mis talle esitati, kui ta ärakuulamisele ilmus.

Kuna tema kaebus nende sanktsioonide peale jäeti rahuldamata, esitas DB kassatsioonkaebuse Corte suprema di cassazionele (Itaalia kassatsioonikohus). Nimetatud kohus esitas 16. veebruaril 2018 Corte costituzionalele (Itaalia konstitutsioonikohus) põhiseadusele vastavuse küsimuse, mis puudutas Itaalia õigusnormi¹, mille alusel määrati sanktsioon koostööst keeldumise eest. Nimetatud sättes on ette nähtud sanktsioon selle eest, kui Consobi nõuded jäetakse tähtaja jooksul täitmata või kui tekitatakse viivitus selle asutuse järelevalveülesannete täitmisel, sh juhul, kui seda teeb isik, kellele Consob heidab ette siseteabe väärkasutamist.

Corte costituzionale rõhutas, et Itaalia õiguses on siseteabe alusel kauplemine kvalifitseeritav nii haldusrikkumisena kui ka kuriteona. Seejärel märkis ta, et asjaomane säte võeti vastu selleks, et täita konkreetset, direktiiviga 2003/6² kehtestatud kohustust ja praegu rakendatakse sellega ühte määruse nr 596/2014³ sätet. Seejärel palus ta Euroopa Kohtul selgitada, kas need õigusaktid on kooskõlas Euroopa Liidu põhiõiguste hartaga (edaspidi „harta“) ja täpsemalt vaikimisõigusega.

Euroopa Kohtu suurkoda möönab, et füüsilisel isikul on vaikimisõigus, mida kaitseb harta⁴, ning leiab, et direktiiv 2003/6 ja määrus nr 596/2014 võimaldavad liikmesriikidel järgida seda õigust

¹ 24. veebruari 1998. aasta seadusandliku dekreedid nr 58 „6. veebruari 1996. aasta seaduse nr 52 artiklite 8 ja 21 alusel vastu võetud finantsvahenduseadustik“ (decreto legislativo n. 58 – Testo unico delle disposizioni in materia di intermediazione finanziaria, ai sensi degli articoli 8 e 21 della legge 6 febbraio 1996, n. 52) artikkel 187 *quindecies*.

² Vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu 28. jaanuari 2003. aasta direktiivi 2003/6/EÜ siseriingitehingute ja turuga manipuleerimise (turukuritarvitamise) kohta (ELT 2003, L 96, lk 16; ELT eriväljaanne 06/04, lk 367) artikli 14 lõikele 3 määravad liikmesriigid kindlaks sanktsioonid, mida kohaldatakse juhul, kui selle direktiivi artiklis 12 nimetatud uurimise käigus keeldutakse koostööst. Viimati nimetatud artiklis on täpsustatud, et pädeval asutusel peab sellega seoses olema õigus nõuda teavet kõigilt isikutelt ning vajaduse korral kutsuda isikuid selgitusi andma.

³ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. aprilli 2014. aasta määruse (EL) nr 596/2014, mis käsitleb turukuritarvitusi (turukuritarvituse määrus) ning millega tunnistatakse kehtetuks Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2003/6/EÜ ja komisjoni direktiivid 2003/124/EÜ, 2003/125/EÜ ja 2004/72/EÜ (ELT 2014, L 173, lk 1), artikli 30 lõike 1 punkt b. Selle sättega on kehtestatud kohustus määrata kindlaks haldussanktsioonid järgmiste rikkumiste eest: koostööst keeldumine määruse artikli 23 lõikes 2 osutatud uurimise, kontrolli või taotluse puhul; artikli 23 lõike 2 punktis b on täpsustatud, et see hõlmab ka isiku küsitlemist teabe saamiseks.

⁴ Harta artikli 47 teine lõik ja artikkel 48.

sellise isiku suhtes toimivas uurimises, mille tulemusel võidakse tuvastada tema vastutus rikkumise eest, mille eest võib määrata kriminaalõiguslikku laadi haldussanktsiooni, või tema kriminaalvastutus.

Euroopa Kohtu hinnang

Lähtudes Euroopa Inimõiguste Kohtu praktikast, mis käsitleb õigust õiglasele menetlusele⁵, rõhutab Euroopa Kohus, et **mõiste „õiglane menetlus“ keskmesse kuuluva vaikimisõigusega on vastuolus eelkõige see, kui füüsilisest isikust „süüdistatavale“ määratakse sanktsioon tema keeldumise eest anda pädevale asutusele direktiivi 2003/6 või määruse nr 596/2014 alusel vastuseid, millest võib ilmned tema vastutus rikkumise eest, mille eest võib määrata kriminaalõiguslikku laadi haldussanktsiooni, või tema kriminaalvastutus.** Euroopa Kohus täpsustab sellega seoses, et kohtupraktikat, mis käsitleb ettevõtjate kohustust esitada menetlustes, mille tulemusel võidakse määrata sanktsioon konkurentsivastaste tegude eest, teavet, mida võidakse hiljem kasutada selle tõendamiseks, et nad on kõnealuste tegude eest vastutavad, ei saa analoogia alusel kohaldada selle kindlakstegemisel, millise ulatusega vaikimisõigus on füüsilisel isikul, keda süüdistatakse siseteabe väärkasutamises. Euroopa Kohus lisab, et **vaikimisõigus ei saa siiski õigustada asjaomase isiku igasugust keeldumist teha pädevate asutustega koostööd, näiteks keeldumist ilmuda asutuste korraldatud ärakuulamisele või venitamistaktikat, mille eesmärk on ärakuulamise edasilükkamine.**

Euroopa Kohus märgib lõpetuseks, et nii direktiivile 2003/6 kui ka määrusele nr 596/2014 saab anda vaikimisõigusega kooskõlas oleva tõlgenduse, mille kohaselt need sätted ei nõua, et füüsilisele isikule määrataks sanktsioon keeldumise eest anda pädevale asutusele vastuseid, millest võib ilmned tema vastutus rikkumise eest, mille eest võib määrata kriminaalõiguslikku laadi haldussanktsiooni, või tema kriminaalvastutus. Neil asjaoludel ei saa asjaolu, et niisuguse keeldumise eest sanktsiooni määramist ei ole sõnaselgelt välistatud, mõjutada nimetatud õigusaktide kehtivust. **Liikmesriigid peavad tagama, et füüsilisele isikule ei saa määrata sanktsiooni keeldumise eest anda pädevale asutusele selliseid vastuseid.**

MÄRKUS: Eelotsusetaotlus võimaldab liikmesriikide kohtutel taotleda kohtuvaidluste lahendamisel Euroopa Kohtult liidu õiguse tõlgendamist või liidu õigusakti kehtivuse üle otsustamist. Euroopa Kohus ei lahenda riigisisest kohtuvaidlust. Kohtuasja lahendamine kooskõlas Euroopa Kohtu otsusega on liikmesriigi kohtu ülesanne. Euroopa Kohtu otsus on ühtlasi siduv ka teiste liikmesriikide kohtutele, kes lahendavad sarnast probleemi.

Ajakirjandusele mõeldud mitteametlik dokument, mis ei ole Euroopa Kohtule siduv.

Otsuse [terviktekst](#) on CURIA veebileheküljel alates selle kuulutamise päevast.

Täiendavat teavet annab Gitte Stadler, ☎ (+352) 4303 3127.

⁵ Õigust õiglasele menetlusele on tunnustatud 4. novembril 1950 Roomas alla kirjutatud Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni artiklis 6.